

Přísně tajné!

Číslo pořadu: 14

4519/p.

K bodu:

Zpráva o zasedání politického poradního výboru Varšavské smlouvy

pro prof. Masbucha

Ministerstvo zahraničních věcí
podává zprávu o zasedání politického
poradního výboru Varšavské
smlouvy spolu s návrhy některých
opatření.

Příloha I

Návrh usnesení

Příloha III

Zpráva

Příloha IV

1. Návrhy
2. Text projevu s. V. Širokého

Předkládá: s. V. David

20. února 1960

Počet listů: 44

A - ÚV KSČ	Fond: 02/2
	Sv.: 249
	Ar. j.: 332
	Listů: 44

b. 14

44 6

87.

U s n e s e n í

schůze politického byra OV KČM ze dne

23.6.60/III

k bodu: Zpráva o zasedání politického poradního výboru Varšavské smlouvy
(s. V. David)

U s n e s e n o :

I. Bera se na vědomí předložená zpráva o zasedání politického poradního výboru Varšavské smlouvy v Moskvě.

II. Schvaluje se:

1. postup československé delegace na zasedání,
2. závěry ze zasedání politického poradního výboru.

III. Beurteilt us vědomí

(návrhy a náměty obsažené ve zprávě a)

IV. Předkládá se s. V. Davidovi, aby jednotlivé důležité opatření navržené ve zprávě předkládal ke schválení.

Provede: s. V. David

Na vědomí: s. J. Hendrych

TAJNÉ!

Výtisk č.: 14

Dne 4. února 1960 se sešla v Moskvě porada Politického poradního výboru organizace Varšavské smlouvy. Úkolem porady bylo vyměnit si názory a dohodnout se o dalších akcích ke zmírnění mezinárodního napětí.

Porady se zúčastnili představitelé všech členských států Varšavské smlouvy a dále jako pozorovatelé představitelé Čínské lidové republiky, Korejské lidové demokratické republiky, Mongolské lidové republiky a Vietnamské demokratické republiky. Porady se zúčastnil rovněž hlavní velitel spojených ozbrojených sil států Varšavské smlouvy maršál Sovětského svazu I.S. Koněv.

Za Československou republiku se porady zúčastnili: I. tajemník ÚV KSČ a prezident Československé republiky Antonín Novotný, předseda vlády Viliam Široký, náměstek předsedy vlády Otakar Šimůnek, ministr zahraničních věcí Václav David, ministr národní obrany Bohumír Lomský a čs. velvyslanec v SSSR Richard Dvořák.

Po úvodním slovu a uvítání s.N.S. Chruščovem předsedal poradě předseda vlády Maďarské lidové republiky s. Ferenc Münnich.

Na začátku před diskusí byl schválen návrh, aby na místo s. Patoličeva, který byl jmenován ministrem zahraničního obchodu SSSR, byl jmenován generálním sekretářem Politického poradního výboru náměstek ministra zahraničních věcí SSSR N.P. Firjabin.

Diskuse se zúčastnili všechny členské státy Varšavské smlouvy a všichni pozorovatelé.

S diskusním příspěvkem rovněž vystoupil hlavní velitel spojených ozbrojených sil maršál I.S. Koněv. Bylo dohodnuto, že projevy, přednesené na poradě, nebudou publikovány.

I. tajemník ÚV KSSS a předseda Rady ministrů SSSR
s. N.S. Chruščov v projevu zdůraznil tyto myšlenky:

V posledním roce se agresivním silám nepodařilo vytvořit ani jedno ohnisko války a v r. 1959 nebyl ani jeden atomový výbuch. To je výsledek mírové iniciativy Sovětského svazu a socialistických zemí.

Těchto úspěchů bylo dosaženo, aniž by v zásadních otázkách Sovětský svaz a socialistické země učinily jakékoliv ústupky.

Podařilo se to proto, že socialistické země mobilizovaly k řešení mezinárodních sporných otázek.

Úkolem socialistických zemí je vést i nadále politiku zmírňování mezinárodního napětí, nedávat příčiny k zostřování napětí a snažit se, pokud je to možné, normalizovat styky s kapitalistickými státy.

Jestliže západní mocnosti budou tuto politiku odmítat, vyhraje v očích světové veřejnosti socialistický tábor. Nic bychom nezískali, kdybychom na provokace imperialistů odpovídali politikou zostřování vztahů. Projevilo by se to nepříznivě v slabě rozvinutých zemích a vedlo by to k izolování. Projevilo by se to i v rozpočtech.

Musíme provádět pružnou politiku, uzavírat smlouvy výhodně pro obě strany. Děláme politiku mírového soužití, protože věříme v sílu lidu, ve vítězství socialismu.

Naše politika není politikou smířování, pacifismu. V ničem jsme neustoupili kapitalistickému světu. To doznávají sami imperialisté. Politika mírového soužití odpovídá nejen dělnické třídě, ale mobilizuje i jiné síly v kapitalistických zemích. Třeba využívat všech možností ke snížení napětí.

Rockefeller, Truman a Acheson snaží se znovu vyvolat válečnou psychosu.

Třeba mobilizovat veřejné mínění pro všeobecné a úplné odzbrojení.

Tím, že Sovětský svaz sníží stavy svých ozbrojených sil, nijak nezmenší obranyschopnost svou i socialistických zemí.

Z vojenského hlediska získávají na významu rakety a ponorky.

X/ Měly by se promyslet možnosti stažení sovětských vojsk z Polska a Maďarska. Sovětský svaz k tomu nemá žádné doporučení. Není však třeba s touto věcí pospíchat.

15. března zahájí svou činnost Výbor deseti zemí pro odzbrojení, složený na podkladě parity. Dosažení paritního zastoupení při jednání je velkým úspěchem socialistického tábora. Paritní složení Výboru znamená, že Západ uznává naši sílu. Přiznává nám sílu půl světa. Kdybychom nebyli silní, nikdy by na paritu nepřistoupil.

Třeba usilovat o dohodu o úplném a všeobecném odzbrojení. Bude třeba postavit se proti pokusům západních mocností svést otázku všeobecného a úplného odzbrojení pouze na dílčí aspekty odzbrojení a na dílčí řešení.

Bude třeba přidržovat se hlavních otázek a nenechat svést jednání na technická jednání. Budou-li protahovat jednání, odmítneme takové snahy.

Socialistické země nepřistoupí na kontrolu bez odzbrojovacích opatření. To by byla legalizace rozvědky. Jsme pro přísnou a účinnou kontrolu, která však musí být v souladu s jednotlivými kroky na poli odzbrojení a jeho jednotlivými etapami.

V jednání o zastavení pokusných výbuchů jsou dvě hlavní

sporné otázky. Jednak je to otázka podzemních výbuchů a jednak počet inspekci na místě. Připustit podzemní výbuchy by znamenalo legalizaci pokusů. Proto nelze souhlasit s vyloučením podzemních pokusů z dohody. V otázce počtu inspekčních cest třeba využít MacMillanova návrhu.

Nezmění-li Západ svou pozici v otázce zastavení pokusů, jsme pro to, aby otázka přišla na schůzi šéfů vlád.

Na konferenci na nejvyšší úrovni bude vedle odzbrojení projednávána mírová smlouva s Německem. V této otázce Sovětský svaz nepůjde na ústupky a bude prosazovat uzavření mírové smlouvy v podstatě na základě návrhu již dříve předloženého SSSR. Je možné, že SSSR přijde s návrhem, aby byly uzavřeny mírové smlouvy dvě, jednak Západ s Německou spolkovou republikou a Východ s NDR, přičemž u obou by podstatné otázky /hranice, zbrojní omezení/ byly totožné. /O tomto námětu hovořil dne 10. února 1960 ve veřejném projevu předseda vlády NDR a. Grotewohl./

V otázce Berlína trvá návrh na vytvoření svobodného města. Nebudou-li západní mocnosti souhlasit, je možno v krajním případě uvažovat o dosažení tohoto cíle po etapách.

Budou-li západní mocnosti oddalovat projednání mírové smlouvy, nezbuďte než podepsat mírovou smlouvu s NDR se všemi z toho plynoucími důsledky zejména pro západní Berlín.

Západní mocnosti navrhuji pro konferenci na nejvyšší úrovni bod "Vztahy mezi Východem a Západem". Sovětský svaz není proti projednávání tohoto bodu. Bude prosazovat, aby se vztahy mezi státy budovaly na základě mírového soužití.

Vznesou-li Francouzi na konferenci otázku málo vyvinutých zemí, nebude Sovětský svaz proti tomu. Přitom se však nedá Sovětský svaz zatáhnout do situací, kde by mohl vypadat jako koloniální mocnost. Nepřipustí rovněž, aby se technická pomoc

socialistických zemí rozplynula v nějakém společném kotli. Při tom však není vyloučeno, že by mohlo v jednotlivých případech dojít ke společným programům technické pomoci málo vyvinutým zemím zeměmi Východu a Západu. Pro nás jsou výhodné dvoustranné dohody o pomoci slabě rozvinutým zemím.

Je možné, že západní velmoci přijdou s tzv. otázkou východoevropských zemí. Bude třeba tento pokus o vměšování důrazně odmítnout.

Na zasedání Výboru promluvili postupně zástupci všech ostatních delegací členských států Varšavské smlouvy. Ve svých projevech, hodnotících současnou mezinárodní situaci, vyslovili souhlas s návrhy na všeobecné a úplné odzbrojení a s jednostranným snížením ozbrojených sil SSSR a zabývali se německou otázkou včetně mírové smlouvy s Německem a problému západního Berlína. Některé z delegací informovaly zasedání o svých mezinárodních stycích a krocích ke zmírnění napětí. Tak bulharské a rumunská delegace se zabývaly plány na vytvoření pásma míru na Balkáně, delegace NDR informovala o svých návrzích vůči západnímu Německu. S. Grotewohl se v pasáži o NSR zmínil, že na západní Němce platí jedině takový tón, jaký byl v posledních dopisech s. Chruščova a s. Ulbrichta Adenauerovi.

Za čs. delegaci přednesl projev s. V. Široký. Stručně ohodnotil současnou mezinárodní situaci, postavil se za krok SSSR na poli odzbrojení a zdůraznil, že ČSR může sehrát v jednáních o odzbrojení aktivní roli. Dále se zabýval nebezpečím německého imperialismu a revanšismu především z hlediska čs. historických zkušeností a sousedství ČSR se západním Německem a jednotkami NATO. Konečně se zabýval otázkou mírové smlouvy s Německem a otázkou západního Berlína. Text projevu s. Širokého se připojuje v příloze.

Zástupce Čínské lidové republiky ve svém projevu se ztotožnil s úsilím o zmírnění napětí a se sovětskými návrhy a

kroky. Jeho projev byl zaměřen proti politice USA. K otázce odzbrojení prohlásil: "Mezinárodní dohody o odzbrojení a jakékoliv jiné mezinárodní dohody, uzavřené bez oficiální účasti Čínské lidové republiky, které by nebyly podepsány jejími zástupci, nemohou mít nepochybně žádnou závaznost pro Čínu."

Třebaže projevy jednotlivých delegací nebyly podle dohody ministrů zahraničních věcí publikovány, byl tento projev po zasedání v ČLR publikován. Západní tisk této okolnosti a obsahu projevu věnoval pozornost a snažil se tvrdit, že čínský delegát se ve svém projevu postavil proti s. Chruščovovi.

Poradě Politického poradního výboru předcházela dne 1. února 1960 schůzka ministrů zahraničních věcí, na níž byl rozdělán návrh Deklarace členských států Varšavské smlouvy s tím, že jednotlivé delegace návrh prostudují a dají své připomínky. V průběhu porady dne 4. února se opět sešla pracovní komise, složená z ministrů zahraničních věcí, jež shrnula předložené připomínky a vypracovala konečný text deklarace. Text deklarace byl podepsán závěrem porady prvními tajemníky ÚV KS a dělnických stran a předsedy vlád členských států Varšavské smlouvy.

K návrhu deklarace byla předložena řada meritorních i redakčních připomínek, především delegací NDR, ČSR a PLR.

Čs. delegace předložila nový text u té části návrhu deklarace, která hovořila o revanšistických požadavcích na uchvácení západních území Polska a Československa. Nová formulace ze strany Čs. delegace doporučila v případě ČSR použít místo slov "nové uchvácení západních území" slov "narušení nedotknutelnosti hranic ČSR". Další připomínka se týkala charakteristiky západoněmeckého režimu, který podle nového Čs. textu "má budit zdání režimu demokratického", avšak v podstatě je blízký tomu režimu, který uvrhl svět do krvavé války. V další připomínce doporučovala Čs. delegace vyslovit "plnou podporu" akcím NDR při smírňování napětí namísto "plného pochopení". Konečně Čs. delegace

doporučila vložení "SAR, Etiopie, Guineje aj." do výpočtu zemí, s nimiž vedoucí činitelé zemí Varšavské smlouvy měli přátelská setkání a jednání. Čs. delegace rovněž doporučila lepší formulaci při diferencování postojů "mnohých" politických a státních činitelů, a to i na Západě, k současné mezinárodní situaci. Všechny čs. připomínky byly přijaty.

V průběhu pobytu čs. delegace v Moskvě byly též pracovníky ministerstva zahraničních věcí provedeny konsultace na MIDu SSSR v otázkách přípravy na zasedání Výboru deseti zemí pro odzbrojení, Výboru pro kosmický prostor, v otázkách Německa, Rakouska, západního Berlína, agendy UNESCO a dalších otázkách.

V otázce Rakouska sovětské soudruzi zdůraznili nutnost provádět v této relaci aktivní politiku. V zásadě souhlasili s některými návrhy, které se na čs. MZV připravují a kladli zejména důraz na hospodářské a kulturní styky. Rovněž se zajímali o možnosti vizových úlev a o turistiku ve styku s Rakouskem.

V otázce západního Německa zdůraznili především nutnost dále a ještě účinněji odhalovat německý imperialismus a snažit se působit v tomto smyslu zejména na západoevropské země, kde se podle jejich názoru dělá dosud stále málo. Je třeba soustředit se nyní na podporu sovětských návrhů na uzavření mírové smlouvy s oběma německými státy a nutnosti řešit otázku západního Berlína. Sovětské soudruzi, nezávisle na tom, jak bude probíhat jednání o západním Berlíně, postupují nyní tak, aby se veškerý styk se západním Berlínem rozvíjel jako se samostatnou politickou jednotkou. Svým ZÚ dali pokyn, aby vracely všechny nóty, v nichž by bylo o západním Berlíně hovořeno jako o součásti NSR. Usilují o kulturní, obchodní styky se západním Berlínem a jsou i pro styky se západoberlínskými představiteli. Podle jejich názoru bychom měli prozkoumat otázku našich vztahů k západnímu Berlínu ve světle této linie a prozkoumat naše mož-

nosti. Bylo by vhodné uvažovat i o naší vojenské misi, i když uznávají, že přeměna mise na konsulát by v současné době nebyla přijata.

x x x

Z průběhu a výsledků zasedání Politického poradního výboru možno učinit tyto závěry:

1/ Výměna názorů členských zemí Varšavské smlouvy ukázala naprostou jednomyslnost jak v hodnocení mezinárodní situace, které přednesl s. Chruščov, tak i k návrhům Sovětského svazu k projednávaným konkrétním otázkám. Porada se konala v ovzduší naprostého vzájemného porozumění a pevného přátelství.

2/ Socialistické země budou nadále dělat vše pro účinné další provádění politiky zmírňování mezinárodního napětí, vyhýbat se všem krokům, jež by vedly ke zvyšování napětí a snažit se tam, kde je to možné, o normalizaci vztahů s kapitalistickými státy.

3/ V projevech i v deklaraci bylo zdůrazňováno, že v předvečer důležitých jednání mezi státy Východu i Západu je zvláště významné učinit vše pro usnadnění úspěšných výsledků těchto jednání. V deklaraci je obsaženo prohlášení, že státy Varšavské smlouvy budou v tomto duchu pracovat a vyzývají všechny ostatní státy, aby napomáhaly k tomu, aby jednání mezi Východem a Západem bylo úspěšné, a aby se zdržely jakýchkoliv kroků, jež by mohly jednání zkomplikovat.

4/ Diskuse a deklarace potvrdily jednomyslnou podporu sovětským návrhům na všeobecné a úplné odzbrojení. Členské státy v deklaraci prohlásily, že tento návrh představuje společné stanovisko všech členských států Varšavské smlouvy, všech socialistických zemí.

5/ Rozhodnutí Sovětského svazu o velkém spřížení jeho ozbrojených sil bylo přijato jako společný přínos organizace Varšavské smlouvy k odzbrojení.

6/ Pokud jde o německou otázku, bude úkolem:

a/ odhalovat zvýšenou měrou agresivní přípravu německého militarismu, vhodně na ně reagovat, především zaměřit působení na západoevropské státy;

b/ přispívat k tomu, aby si obyvatelstvo NSR uvědomilo vážnou situaci, jež vzniká atomovým vyzbrojováním, a působit tak na možné akce opozičních sil v NSR;

c/ přispívat k mobilizaci veřejného mínění na uzavření mírové smlouvy s oběma německými státy, vypořádávat se s argumenty Západu a působit, aby výchozí pozice SSSR při jednání o této otázce měla maximální podporu;

d/ přispívat podle možností k přípravě jednání o vytvoření svobodného města západní Berlín. V souladu s tím učinit vhodná opatření, aby Berlín byl viděn již nyní jako samostatná politická jednotka.

7/ Byla vyslovena plná podpora návrhům Sovětského svazu na pořad konference na nejvyšší úrovni a pro nastávající zasedání Výboru deseti zemí pro odzbrojení.

Účastníci porady se dohodli, že v průběhu přípravy na konferenci na nejvyšší úrovni budou pokračovat ve vzájemných konzultacích.

8/ V nadcházejícím období stále roste závažnost požadavku uzavřít pakt o neútočení mezi organizacemi Varšavské smlouvy a Severoatlantického paktu a rovněž i uzavírání dvoustranných smluv o neútočení mezi členskými státy obou seskupení.

bod: 20) Předběžná informativní zpráva s.A.Novotného
z porady zemí Varšavské Dohody.

A - V KSC	Fond:	02/2
	Sv.:	248
	1.1.:	330
	1.2.:	4

8. 20

96

PŘEDBĚŽNÁ INFORMATIVNÍ
ZPRÁVA S. A. NOVOTNÉHO
Z PORADY ZEMÍ VARŠAVSKÉ
DOHODY.

Na poradě byly přítomny delegace všech socialistických zemí, účastníků Varšavské dohody.

Jako pozorovatelé byly přítomny delegace asijských socialistických zemí.

Při jednání vystoupili jeónem svých vlád a stran představitelé všech zemí, včetně předsedové vlád.

Z pozorovatelů vystoupili zástupci všech asijských socialistických zemí.

Za spojené volení armád zemí Varšavské dohody hovořil s. Končv.

Text deklarace byl připraven ministry zahraničních věcí již před jednáním. Z naší strany bylo jen několik připomínek.

Současně proběhla jednání ministrů národní obrany v rámci spojeného volení.

Se závažnou informací a stanoviskem ÚV KSSS a vlády SSSR k současné mezinárodní situaci a úkoly před jednáním na nejvyšší úrovni vystoupil s. Chruščov.

V podstatě řekl asi toto:

Prožíváme důležité období ve vývoji mezinárodní situace.

Kladně lze hodnotit období od poslední porady zemí Varšavské dohody.

*Indiatrikálně
připomínky*

Ví, že to vyhovuje dělnické třídě v kapitalistických státech.

Ale také druhým kruhům v těchto zemích.

Soužití, to není hraní si na schovávanou s kapitalisty. Znamená to aktivní boj

za mír,

za snížení mezinárodního napětí,

za zlepšení vzájemných vztahů mezi státy,

za řešení světových mezinárodních otázek

za normalizaci vztahů mezi státy v oblasti obchodu.

Při tom však stojíme pevně na pozicích marxismu leninismu, nepěstujeme žádné smířování, ať imperialisté znají náš postoj.

Využíváme všech možností na odvrácení války.

Mír má perspektivy, ale nelze jej pokládat za pevný.

Nutno být bdělými:

Rockefeller, Tamm

Západní Německo, Adenauer

Wunderweh

USA - Japonsko - Anglie.

Nutno odhalovat strážce války.

Stmelovat síly míru.

Povznášet a rozvíjet mírové snahy.

Teď organizovat nejširší frontu boje za odzbrojení.

Mobilizovat světové veřejné mínění.

Vyvílet tlak na západní vlády k obhájení a přijetí našich návrhů.

Udržet v našich rukách iniciativu.

Když záklaz zkoušek nevyřeší jednání v Ženevě na nynější úrovni, půjdeme s touto otázkou na nejvyšší úroveň v Paříži.

Německo.

Západní mocnosti mají zájem na udržení okupace Německa.

My jsme pro mírové sjednocení Německa.

Když ne, uzavřeme mírovou smlouvu s NDR.

Budou dvě mírové smlouvy.

Uzavřením mírové smlouvy bud me řešit i západní Berlín. Jsme pro svobodné město i pro řešení tohoto postavení západního Berlína po etapách.

Vztahy západ - východ.

Na jednání na nejvyšší úrovni navrhuje západ.

Nebudeme se bránit projednání.

Vztahy budouvat na zásadách mírového soužití.

Pomoc málo vyvinutým a zaoostalým zemím.

Souhlasíme.

Nesouhlasíme však s takovými plány na formu pomoci, která by nás zatáhla do kolonialistických plánů.

Naše pomoc na dvoustanné základně.

Nefyruňujeme však v těchto otázkách dohodu se západními velmocemi na podkladě širšího plánu.

Nedopustíme, aby se nás podíl na této pomoci rozbřeěl a zanikl v kotli neúčinnosti.

Potud s. Chruščov.

K projednání a zabezpečení výsledků porady zemí Varšavské smlouvy je třeba připravit celou řadu opatření.

Návrh vypracovává s. David, bude předložen politickému byru per-rollan/7/.

8518 1.4.60 /
11/6

Navrhují připravit toto usnesení:

1/ Schvaluje se předběžná ústní informativní zpráva A. Novotného o poradě států Varšavské dohody 4. února 1960 v Moskvě.

2/ Ukládá se s. Davidovi předložit do příští schůze politického byra ÚV KSČ podrobnou zprávu se závěry a návrhy.

3/ Ukládá se s. Lomskému předložit politickému byru ÚV KSČ zprávu o jednáních, týkajících se otázek československé armády se závěry a návrhy.

Provede: s. David,
s. Lomský